

FR. R. KREUTZWALD ARSTINA

Dots., med. tead. kand. K. Kõrge

Teaduskonna sisehaiguste kateeder

Eesti kirjanduse suurkuju Fr. R. Kreutzwaldi pikas ja viljakas elus omab tema tegevus arstiteaduse alal silmapaistvat osa. Seda mitte ainult tema 44-aastase kutsetegevuse tõttu Võrus. Kreutzwaldi elutöös seostuvad väga tihedalt ja teineteist viljastavalt meditsiiniline ja kirjanduslik-folkloristlik tegevus. Kreutzwaldi isiksuse kujunemisel, tema ratsionalistliku maailmavaate tekkimisel omab meditsiinilis-loodusteaduslik ettevalmistus kaheldamatult väga olulist osa.

Juba oma varajases nooruses, olles lähedases kokkupuutes talurahvaga ning kuulates suure huviga vanade poolt jutustatud muinasjutte ja muistendeid, tutvus Kreutzwald ka arvukate rahvameditšiini alaste kommetega. Dots. E. Laugaste arvamuse järgi¹ oli üheks isikuks, kes äratas noores Kreutzwaldis huvi meditsiini vastu, Jakob Fischer, hüüdnimega Toa-Jaagup ehk lihtsalt „toa-papa”. Ta oli tuntud hea jutumehena, samuti aga ka ilmselt tunnustatud „targa” — aadrilaskjana ja „soonetasujana”, rahva abistajana kehalistes hädades, kelle kuju jäädvustas Kreutzwald hiljem oma „Viina-katkus”.

Kasvades ja liikudes talurahva hulgas oli noorel Kreutzwaldil võimalik põhjalikult tundma õppida talurahva äärmist viletsust, mida põhjustasid sotsiaalne rõhumine, vaesus ja ebahügieenilised elutingimused, harimatus ning ebausk. Kreutzwald nägi rahvast kannatamas nälja ja taudide tõttu, mis hävitasid tuhandete elusid, samuti õppis ta nägema ka „maa- ja tuuletarkade, külaeitede, pobi-sejate sõnameeste, lausujate ja tembutajate” tegevust, mille tulemusena nii mõnegi haiguse kulgu võttis halvema pöörde, põhjustades jäädavat invaliidsust või ka surma.

See kõik võis mõjustada noore Kreutzwaldi sügavalt humanset mõttelaadi ja olla tõukeks ka kutsevalikul.

Teisest küljest viis Kreutzwaldi tegevus arstina Võrus teda pidevalt kõige lähemasse kontakti talurahvaga. Kaheldamatult

¹ E. Laugaste, Fr. R. Kreutzwald folkloristina. Teaduslikud tööd, pühendatud Tartu Riikliku Ülikooli 150. aastapäevale (1952) lk. 49.

võimaldasid sagedased pikad väljasõidud haigete juurde, mis küündisid Petserini ja veelgi kaugemale, temal koguda üha uut materjali rahvaluule ja -kommete alal.

Kreutzwaldi esialgne kavatsus astuda Peterburi arstiteaduse akadeemiasse ei teostunud. 1826. aasta 16. jaanuaril immatrikuleeriti Kreutzwald 22-aastase noormehena Tartu ülikooli arstiteaduskonna üliõpilaseks.

Tartu ülikooli tegevuses võib märkida alates 1820-ndatest aastatest ilmset tõusutendentsi. Arstiteaduskonnas õpetavad juba kvalifitseeritud õppejõud, tagades teadusliku ja õppetöö taseme tunduvat paranemist võrreldes kahel eelmisel aastakümnel valitsenud olukorraga. Selle kujukamaks tunnistuseks on nn. Professorite Instituudi avamine Tartu ülikooli juures 1828. aastal.

Silmapaistvamate õppejõududena ja Kreutzwaldi kui arsti kujundajatena töötasid sel ajal arstiteaduskonnas: füsioloogia, patoloogia ja semiootika professor J. F. Erdmann (kes oli muide ka arstiteaduskonna dekaaniks Kreutzwaldi ülikooli lõpetamise ajal), kirurgia professor J. Chr. Moier, günekoloogia ja sünnitusabi professor Chr. F. Deutsch jt. Tartu ülikooli arstiteaduskonnas said sel perioodil ettevalmistust mitmed hiljem üldiselt tunnustatud teadlased ja arstid. Nii õppis teatavasti välikirurgia looja N. Pirogov Professorite Instituudis ajavahemikus 1828—1833, olles prof. Moieri õpilaseks ja hiljem tema järglaseks. Samal ajal õppis siin pärastine tuntud vene klinitsist F. I. Inozemtsev. Kreutzwaldiga samaaegselt sai oma meditsiinilise ettevalmistuse Tartus ka tuntud, hiljem Peterburis tegutsev arst Ph. Karel — Vene Punase Risti Seltsi asutaja. Kreutzwaldi lähim sõber ja pärastine Opetatud Eesti Seltsi president Fr. R. Faehlmann õppis Tartu ülikooli arstiteaduskonnas 1817—1825, saades seega arstikutse aasta enne Kreutzwaldi astumist ülikooli. Tihedad suhted Faehlmanniga püsisid Kreutzwaldil pärastises elus kuni Faehlmanni surmani 1850. aastal ka meditsiini alal, nagu nähtub mõlema kirjavahetusest.² Seejuures on Faehlmann kui vanem ja ülikoolilinnas töötav arst Kreutzwaldile tavaliselt nõuandjaks paljudes meditsiinilisse praktikasse puutuvais küsimusis.

Enne ülikooli lõpueksamite sooritamist 1831. aastal suunatakse Kreutzwald Riiga, kus on puhkenud koolera-epideemia. Seejärel saadetakse ta Vastseliina seal levivat kõhutõbe ravima ning lõpuks tuleb tal samal aastal tegelda ka veel Tartus koolera-vastase võitlusega. Siin töötab ta assistendina Faehlmanni juures, kes on kahe Tartus asuva koolerahaigla juhatajaks.

24. augustil 1832 saab Kreutzwald lõpuks mahti esitada palve, et teda lubatakse lõpueksameile. Viimase eksami sooritab ta 24. veebruaril 1833, arstivande annab sama aasta 29. märtsil ja 9. septembril 1833. a. antakse talle kätte arstidiplom.

² Faehlmanni ja Kreutzwaldi kirjavahetus. Tartu, 1936.

Peatselt seejärel asub Kreutzwald tööle linnaarstina Võrru. Selles Lõuna-Eesti väikelinnas algab Kreutzwaldil intensiivne arstlik tegevus, mis kestab 44 aastat. Haigete vastuvõtt, kodused visiidid, pikad väljasõidud haigete juurde maale, töö linnahaiglas — kõik see ei takista Kreutzwaldi tema kirjanduslikus tegevuses, kuigi see sageli osutub üsna pingutavaks. Häirivalt mõjuvad ka väikesest palgast tingitud sagedased majanduslikud raskused. Arvukad kehvemad haiged saavad temalt tasuta abi ja ta valmistab neile ka ravimeid isiklikus koduapteegis.

Halvast majanduslikust olukorrast tingituna kavatses Kreutzwald Võrus töötamise algusaastail korduvalt töökohta vahetada. Nii soovitas temale prof. Moier 1834. aastal koha Jõhvis. Arutluse all on samuti ülekolimine Pärnusse, mida ka Faehlmann toetas. Veel on töökohta otsimine Venemaal ajuti päevakorral, kuid kõik need kavatsused ei teostu ja Kreutzwald jääb edasi Võrru.

Varsti on Kreutzwald nii Võrus kui ka laiemas ümbruses lugupeetud ja hinnatud arstiks, keda tuntakse hea diagnostina ja suure vastutustundega terapeutina. Väikelinna tingimustes, kus Kreutzwald töötab, puudub arusaadavalt võimalus mingile erialale spetsialiseerumiseks — tegelda tuleb igasuguste haigustega.

Kreutzwaldi töökspidamised arsti kohustest ja ülesannetest väljenduvad erilise selgusega tema poolt kirjutatud ja 1852. aastal ilmunud Fr. R. Faehlmanni eluloos. Kirjeldades surma läbi lahkunud sõbra tegevust arstina ja teadlasena, selle poolt rakendatud raviprintsiipe ja suhtumist haigetesse, kajastuvad siin ilmselt ka Kreutzwaldi enda vaated. Suure soojusega tõstab ta Faehlmanni näol esile omakasupüüdmatu ja õilsa arsti kuju: „Vürst ja päevatöeline olid kui haiged ühevõrra õigustatud tema abi saama, sest nad olid inimesed — tema vennad. Suursugune seltskond, kus ta iga päev tegutses, ei tõmmanud teda ära vaesuse ja viletsuse hurtsikuist. Nagu ta oma praktilise tegevuse alguses oli esinenud, nii tegi ta seda ka selle lõpul, raha kaalu tõttu polnud südamekaal kübetki kaotanud.”³ Need read võiksid olla kirjutatud ka Kreutzwaldi enda kohta, kes samasuguse sügava humaansusega end pühendas abiotsijate aitamisele.

1830-ndate aastate lõpule langevad ka Kreutzwaldi esimesed publikatsioonid meditsiini alal, mida ta avaldab saksakeelses nädalalehes „Das Inland”. Tema sulest ilmuvad artiklid käsitlevad peamiselt tol ajal kõige aktuaalsemat küsimust — taude ja võitlust nende vastu. Kreutzwald annab neis artikkeis laialdase pildi olukorrast Võrumaa mitmesugustes osades, kõneleb viljasaagist ning ilmastikulistest tingimustest ja seostab viimastega sageli ka haiguste tekkimist: nii kirjutab ta seoses pakasega esinevaist katarraalseist ja reumaatilistest haigusist, taudidest, mis tekkisid seoses suvel valitsenud põuaga, jne. Huvitav on siinkohal märkida, et

³ Fr. R. Kreutzwald, Dr. Friedrich Robert Faehlmanni elu. Maailm ja mõnda, 1953, lk. 50—51.

Kreutzwald ise teostas pika aja kestel suure järjekindlusega meteoroloogilisi vaatlusi ja registreeris oma andmed. Edasi ilmub temalt „Inlandis” artikleid rüugete esinemisest, rüugetevastasest vaktsineerimisest ja selle väärtusest, kõhutõve, tüüfuse, leetrite ja teiste haiguste esinemisest maarahva hulgas. Kokku ilmub Kreutzwaldil nimetatud ajakirjas 11 meditsiinilisi andmeid sisaldavat kirjutist: Nagu juba mainitud, on Kreutzwald ka meditsiiniliste probleemide alal elavas kontaktis Faehlmanniga, kes on temale sageli nõuandjaks komplitseeritumate haigusjuhtude puhul. Eriti huvitab mõlemaid koolera-küsimus, mis puhkeb Tartus uuesti 1848. aasta hilis-suvel ja levib ka Võrus. Nimetatud nakkushaigusele pühendab Faehlmann põhjalikuma uurimuse ja informeerib saadud tulemustest ka oma Võrus töötavat sõpra. Viimane, jälgides terava pilguga koolera epidemioloogiat, ironiseerib omakorda arste, kes väidavad, et lapsed koolerasse ei haigestuvat. Kreutzwald on hästi informeeritud ka kooleravastase võitluse ja ravi olukorrast Vene-maal, nagu nähtub tema kirjast Faehlmannile.⁴

Erialalisema meditsiinilise teosena ilmub Kreutzwaldi sulest aastal 1852 „Teejuhataja ämmakooliliste õpetuse juures” — õppe-raamat ämmaemandate ettevalmistamiseks, milleks omasid õigust kreisiarstid kohalike haiglate baasil. Tõenäoliselt toimus ämma-emandate ettevalmistamine ka Võrus. Kreutzwaldi eesmärgiks selle raamatu kirjutamisel on võitlus tol ajal erakordselt kõrge laste-suremusega. Oma raamatu eessõnas kirjutab ta: „... Kes seda meelde tuletab, kui palju naisi ja lapsi igal aastal meie maal surma leiab või vigaseks saab üksnes selle läbi, et lapsevoodil osavat abi ei olnud leida!” Nimetatud õpperaamatu IV trükk ilmus veel aastal 1890.

Kreutzwaldi meditsiinilise tegevuse raskuspunkt langeb aga tema tööle arstiteaduse populariseerijana eesti keeles, millisel alal ta on teerajajaks. Möödunud sajandi keskpaiku ei saa Kreutzwaldiga kõrvutada ühtegi sel alal nii viljakat autorit.

1840. aastal ilmub Kreutzwaldi esikteosena eestikeelse sanitaarharidusliku literatuuri alal raamat „Viina-katk” — vaba tõlge saksa keelest Zschokke järgi. Nimetatud raamat oli ka vastasutatud Õpetatud Eesti Seltsi poolt väljaantud esimeseks rahvaraamatuks. Nagu raamatu pealkiri juba ütleb, käsitleb „Viina-katk” jutustuse stiilis alkoholi kahjustavat toimet inimorganismile. Karskusideed antakse edasi värviküllases, rahvalikus dialoogis. Stiili rahvalikkus, rohkete tüsedate ja meeldejäävate võrdluste ja näidete kasutamine iseloomustab ka Kreutzwaldi teisi populaarteaduslikke kirjutusi. Võitlusele alkoholiga — „põrgu lakkega”, nagu seda nimetab autor, — pühendab Kreutzwald veel rea teisi kirjutusi („Surm ja tema abimehed” jt.).

Järgnevad aastate jooksul veel arvukad sanitaarharidusliku sisuga raamatud ja artiklid: 1854. a. „Lühike õpetus tervise hoid-

⁴ Faehlmanni ja Kreutzwaldi kirjavahetus. Tartu, 1936, lk. 135.

misest" — raamat, mis on määratud õpperaamatuks kihelkonnakoolidele, kus paiguti hakatakse lastele õpetama ka tervishoiu põhi- aluseid tolleaegsete põhiainete — lugemise, kirjutamise, arvuta- mise ja piiblitoo kõrval. 1862. aastal järgneb „Häda- ja abi- raa- matukene", mis on nähtavasti kirjutatud täiendusena eelmisele, kasutamiseks pärast kooli lõpetamist. Kreutzwaldi viimaseks ter- vishoiusuliseks raamatuks on 1879. aastal ilmunud „Kodutohter", mille väljaandmist autor kavatses juba ligi 30 aastat. Teos valmis pärast Võrust lahkumist Tartus, kus autor veetis oma vanadus- päevi tütre perekonnas.

Nimetatud raamatute kõrval avaldab Kreutzwald ligi paarküm- mend sanitaarhariduslikku kirjutust, mis ilmuvad talurahva hulgas laialdaselt levivates kalendrites, raamatutes „Sipelgas" ja „Maa- ilm ja mõnda, mis tema sees leida on" ning hiljem ka ajalehte- des „Eesti Postimees" ja „Sakala".

Kõigi Kreutzwaldi populaarteaduslike kirituste eesmärgiks on talurahva sanitaar-hügieenilise olukorra parandamine ja roh- keid ohvreid nõudvate taudide ning muude tervist kahjustavate tegurite vältimine. Eriti õnnestunuks tuleb selles suhtes pidada raamatut „Lühike õpetus tervise hoidmisest", milles autor algab elumaja hügieeni käsitlemisega, võideldes pimeduse, suitsu ja mus- tusega eesti talumajas: „... Mutt elab maa all, vähk pimedas kalda urkas, aga inimene — kui loomade valitseja ja valguse laps — elagu päikese paistel, lehvitas õhus."⁵

Järgnevad peatükid puhta õhu ja keha puhtuse tervishoidlikust tähtsusest, ujumisest ja suplemisest, riietusest, toidust ja joogist, liikumisest ja puhkamisest, magamisest jne. Samasuunalist temaatikat leiame ka Kreutzwaldi teistes töodes: „Häda- ja abi- raamatukeses", „Kodutohteris" ja mujal.

Rida artikleid käsitleb esmaabi küsimusi uppumise, vingumürgituse, poomise ja külmakahjustuse puhul.

Oma populaarteaduslikes töodes pühendab Kreutzwald suurt tähelepanu ka haiguste tekkepõhjuste ja haiguste ravimise põhi- küsimuste selgitamisele. Neid küsimusi vaatleb autor arusaadavalt oma aja teaduse seisukohalt ja seetõttu on mõistetav, et me leiame siin rohkesti väiteid, mida nimetaksime tänapäeva aspektist läh- tudes ebateaduslikeks. Tema vaadete ja seisukohtade põhisuunda tuleb aga pidada kaheldamatult progressiivseks. Kreutzwald näitab, et haiguste tekkimine on seoses konkreetsete põhjustega. Selles suunas võivad mõjuda nii psüühilised läbielamused kui ka ebahü- gieenilised eluviisid ja -tingimused. Kreutzwald kirjutab: „Tähele- panemine näitab, kuidas terve inimene äkitselt haigeks võib saada kangest vihastamisest, hullust möllamisest, üleliia söömisest ja joomisest, äkilisest palava keha jahutamisest... Niisamuti sünni-

⁵ Fr. R. Kreutzwald, Lühikenne õppetud tervisse hoidmisest. Koli- rat IV (1854), lk. 4.

tab tõbe ropp, kasimata elukomme, hooletu kehaharimine ja -puhas-
tamine...⁶

Korduvalt võitleb Kreutzwald müstitsismi vastu haiguste tekke-
põhjuste seletamisel ja näitab, et haiguste vältimine on inimese
enda võimuses: „Ja nõnda leiame mitu ja mitukümmend jumala
nuhtluseks arvatud tõbe ja haigust, mis meie peale ei oleks tul-
nud, kui ettevaatlikumalt oleksime osanud elada.”⁷

Oma loodusteadusliku sisuga kirjutustes astub autor võitlusse
ka ebausuga. Meeleelundite hügieeni käsitledes kirjutab Kreutz-
wald näiteks: „Palju vähem ebausku oleks maailmas liikumas, kui
inimesed seal, kus asja selgest ei näinud, käega oleks läinud kat-
suma, mis neid pimedas oli hirmutanud.”⁸ Ja edasi: „Kõige roh-
kem veidraid öösesi nägemisi on mehed näinud, kes raske pääga
kõrtsist koju poole tuikusid.”⁹

Niisugustel kirjutustel oli äärmiselt suur kasvatav mõju ajal,
millal peamiseks lektüüriks olid vaimuliku sisuga raamatud ja talu-
rahva hulgas võimutses ebausku ja harimatus.

Tutvudes rahvameditsiini-alaste kommetega lähemalt, leiab
Kreutzwald, et paljudel juhtudel rahva seas tegutsevad „targad”
ja „posijad” oma raviga haige tervisele suurt kahju sünnitavad.
Ta selgitab oma „Kodutohter” ja ka mujal, et ka haiguste para-
nemine on allutatud kindlatele loodusseadustele, „mispärast eba-
usust ilmale toodud, pimedusest imetatud, kavalusest ja rumalu-
sest üleskasvatatud imeteod looduse-tundja silma eest kui udupil-
ved päikese paistel ära kaovad”.¹⁰ Otsustavalt ja karmilt mõistab
ta hukka posijate poolt kasutatud ravimeid ja raviviise: „Ära anna
haigele püssirohtu viinaga, türgipipart, tärpentiinõli, peeneks tõu-
gatud klaasi ja muud nende sarnast sisse, vaid jäta ennemini
haige rohuta jumala hooleks.”¹¹ „Enamasti igas külas elab üks
nurjatu vanamoor, kes silma arstimist tuuseldab ja nägemist kus-
tutada püüab.”¹² Kreutzwald võitleb ka tol ajal väga levinud aad-
rilaskmise kriitikata kasutamise vastu. Ta näitab, et see ravimenet-
lus on sageli vaid rahateenimise võtteks ja et ta kasu saab tuua
ainult kindla näidustuse puhul.

Kreutzwald väljendab arvamust, et arsti ülesandeks on „loo-
dusväele abimeheks minna”. Arsti ülesandeks on tema seisukoha
järgi ravi teostamisel looduse poolt määratud organismi reageerimisviisi ja -suuna korrigeerimine, seda vastavalt vajadustele kas
nõrgestades lahja toidu, rohke külma vee ja valu vaigistamisega,

⁶ Fr. R. Kreutzwald, Lühhikenne õppetud tervisse hoidmisest. Koli-
ramat IV (1854), lk. 3.

⁷ Sealsamas.

⁸ Sealsamas, lk. 31.

⁹ Sealsamas, lk. 33.

¹⁰ Fr. R. Kreutzwald, Kodutohter, 1879, lk. 4.

¹¹ Fr. R. Kreutzwald, Lühhikenne õppetud tervisse hoidmisest. Koli-
ramat IV (1854), lk. 37.

¹² Sealsamas, lk. 30.

et haige puhkamiseks mahti saab, või teisel juhul — organismi tugevdades.

Edasi rõhutab Kreutzwald, et haigust on selle alguses kergem ravida kui hiljem, kui haigus on organismis juba põhjustanud raskemaid kahjustusi. Lähtudes praktikas saadud kurbadest kogemustest, hoiatab Kreutzwald oma kirjutustes korduvalt haigete liigse ja ebaõige arstimise eest. Kreutzwald õpetab, et haige juures on lubatud ravimenetlusi rakendada küll vähem, kui ta ise oma raamatuis soovitab, kunagi aga mitte rohkem ette võtta. Ta pooldab ilmselt looduslikke ravimenetlusi, osalt küll kindlasti nende kättesaadavuse ja ohutuse tõttu. Selle kõrval on aga näiteks vee ravimina kasutamise propageerimine tõenäoliselt seotud ka Tartu ülikoolis saadud suunaga: nii näiteks tegeles Kreutzwaldi teraapia õpetaja prof. Erdmann rohkesti Vene- ja Saksamaa terviseallikate mineraalvete uurimisega ja avaldas selle küsimuse kohta rea teaduslikke töid. Vee tähtsusest nii tervele organismile kui ka haiguste puhul leiame märkmeid kõigis Kreutzwaldi põhilistes töödes. Nii näiteks annab ta järgmise juhendi: „Külm vesi olgu sinu ainukene arstirohi, kui sina midagi paremat ei oska.“¹³

Nagu esitatud näidetest nähtub, haaras Kreutzwaldi temaatika meditsiini- ja tervishoiuküsimuste populariseerimise alal kõiki olulisemaid ja aktuaalsemaid probleeme. Et omada võimalust süstemaatilisemalt arendada seda tööd, teeb Kreutzwald juba aastal 1840 Õpetatud Eesti Seltsile ettepaneku välja anda perioodiliselt kaks korda kuus ilmuvat ajakirja „Maarahva Nõuandja“, kus peale muude üldhariduslikkude ja praktiliste küsimuste leiaksid käsitlemist ka tervishoiuprobleemid. Esimeseks kaastööks sellesse ajakirja pakub Kreutzwald oma vastvalminud „Viinakatku“.¹⁴ Kreutzwaldi ettepanek aga ei leidnud teostamist.

Kreutzwaldi töö tervishoiuküsimuste populariseerimise alal toimus täiel määral uudismaal: temaatika uudsuse tõttu tuli autoril endal luua ka eestikeelne meditsiiniline terminoloogia.

Viimati mainitud küsimuse üle on temal olnud korduvalt mõtetevahetust ka Faehlmanniga, nagu see nähtub nende kirjavahetustest.

Kreutzwaldi meditsiinilise sisuga publikatsioonide põhisuund oli sügavalt profülaktiline. Ta püüdis juurutada talurahva hulgas arusaamist, et haigused ei ole paratamatud elunähtused, mis on saadetud inimesele tema patuse elu tõttu, vaid meid ümbritsevaist konkreetseist välistegureist põhjustatud, looduseadustele alluvad protsessid. Saja aasta eest oli niisuguste mõtete propageerimine meie talurahva hulgas tohutult suure kasvatusliku ja ideoloogilise tähendusega ja aitas kaheldamatult suurel määral kaasa hügieeniliste tingimuste paranemisele laiades rahvahulkades.

¹³ Fr. R. Kreutzwald, Lühhikenne õpetus tervisse hoidmisest. Koli-ramat IV (1854), lk. 38.

¹⁴ Faehlmanni ja Kreutzwaldi kirjavahetus. Tartu, 1936, lk. 187—188.

Meenutades eesti rahva suurt valgustajat-humanisti tema 150-ndal sünniaastapäeval, peame teda tema kirjanduslik-folklooristliku tegevuse kõrval hindama ka kui esimest tervishoiuküsimuste viljakat populariseerijat eestikeelses kirjanduses, kui loodusteaduslike ideede juurutajat ja vaimupimeduse ning ebausuvastu võitlejat kõduneva feodaalsüsteemi lämmitavas õhkkonnas. Peame teda meenutama ka kui tulihingelist arsti, kes andis oma aja tingimustes tohutu panuse oma rahva vabastamiseks viletsuse, taudide ja surma kütkeist.

ФР. Р. КРЕЙЦВАЛЬД КАК ВРАЧ

Доц. канд. мед. наук К. Кырге
Кафедра факультетской терапии

Резюме

Медицинская деятельность в жизни Фр. Р. Крейцвальда занимает большое место. Несомненно, что в развитии его личности и рационалистического мировоззрения значительную роль сыграла медицинская подготовка.

Крейцвальд учился на медицинском факультете Тартуского Университета с 1829 г. по 1833 г., а затем приступил к практической врачебной деятельности в маленьком городке Выру на юге Эстонии, где и прошли 44 года его плодотворной жизни.

Врачебную деятельность Крейцвальда характеризуют глубокая гуманность и участие к угнетенному феодальным игом эстонскому крестьянству. Наряду с практической врачебной работой следует особенно отметить деятельность Крейцвальда по созданию эстонской литературы по здравоохранению. Часть опубликованных им работ носит чисто специальный характер и рассматривает вопрос об эпидемиях в окрестностях Выру, о борьбе с заболеваниями и различные другие актуальные медицинские вопросы. Перу Крейцвальда принадлежит также и учебник для акушерок.

Наиболее значительными медицинскими работами Крейцвальда являются его санитарно-просветительные книги и статьи. В них автор разбирает основные вопросы гигиены и здравоохранения. Крейцвальд борется с суевериями и ошибочным лечением, доказывая, что болезни не представляют собою обязательных, необходимых явлений, а зависят от конкретных внешних условий, подчиняются законам природы, и что предотвращение болезней во многих случаях вполне во власти человека. Провозглашение таких идей сто лет тому назад имело огромное воспитательное и идеологическое значение и сыграло немалую роль в улучшении культурного и санитарного быта эстонского крестьянства.